

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

DIGITÁLNÍ UČEBNÍ MATERIÁL

Název projektu	Šablony v SZŠ Příbram
Registrační číslo	CZ.1.07/1.5.003/34.0933
Název materiálu	<i>Nástin české literatury 19. století</i> VY_32_INOVACE_CJ.1.15 J. S. Machar, A. Sova - poezie
Vyučovací předmět	Český jazyk a literatura
Tematický okruh	Česká literatura 19. století – realistická poezie konce století
Autor	Mgr. Alena Šimůnková
Škola	Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Příbram I, Jiráskovy sady 113
Datum vyhotovení	duben 2014
Datum a místo ověření	15. 4. 2014 - obor Zdravotnické lyceum, třída 2.ZL
Anotace	Materiál je určen prioritně pro žáky 2. ročníků středních škol při probírání tematického celku Český literární realismus a naturalismus konce 19. stol. Je určen k procvičování učiva – práci s literárním textem a předpokládá základní znalost dobového kontextu. Doplnuje DUM CJ. 1. 14. Žáci si procvičí teorii literatury, ale i lexikologii. Pracovní list lze použít též ve 4. ročníku v rámci opakování učiva a procvičování práce s textem.
Metodický pokyn	Aktivita – pracovní list - přímá práce žáků – cca na 35 min. Lze doplnit k výkladu , případně využít k opakování.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

PRACOVNÍ LIST

Realistická poezie konce 19.stol.

VÝCHOZÍ TEXT 1: Josef Svatopluk Machar – Lístek do památníku (Confiteor I)

Má černovlásko, co ti psáti
mám na ten lístek v památku?
Mám duchaplný obrat dáti
ve starou jakous pohádku?

Či pozlobit tě, a jsa mravu
poetů jiných věren teď,
mám napsat v otřepaném hávu
ctnou nějakou sem průpověď?

Či upomínku nebo přání? –
I to by byl už všední lov,
a co bych psát chtěl – na to ani
řeč lidská nemá dosti slov.

To jednou za večerní chvíle
a v našem kraji, dítě mé,
tou sladkou řečí, jež zní mile,
a beze slov si řekneme,

až půjdem kolem pole zase,
jež čeká brzo ženců srp,
v němž tmavý koukol usmívá se
a planý mák a oči chrp...

OTÁZKY A ÚKOLY K TEXTU:

- 1) Co je tématem básně, jaké pocity jsou v básni vyjádřeny?
- 2) Vyhledejte v textu **2 epiteta, metaforu, inverzi**
- 3) Charakterizujte žánr.
- 4) Jak chápete výrazy: *duchaplný, háv, ctnou*
- 5) Vyhledejte v textu archaické tvary slov.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

VÝCHOZÍ TEXT č.2: Antonín Sova – Podzimní návštěva (Soucit i vzdor)

XI

Chvíli jsem tu ještě zbyl,
šípky už zrudly, jeřáb zrál.
Milá má! Sbohem! Odjíždím.
A já se loučit bál a bál.

Sbohem, vy procházky pod zámek,
zima již čiší z pustých lad.
Navždy už usnul sousedův hoch,
s nímž jsem si denně chodíval hrát!

Ořechy s duněním vichr rve
z rozpuklých šlupek žlutavé,
v skleníky vichřice zadouvá,
západy kanou krvavé.

Už jen dnes, zítra, pozítí,
a pak... pak navždy ztratím i vás.
Těžce si srdce posteskně,
puklý jak zvon se zadrhne hlas.

OTÁZKY A ÚKOLY K TEXTU:

- 1) Určete žánr, téma básně, náladu.
- 2) Vyhledejte v textu: **apostrofu, personifikaci, eufemismus, přirovnání.**
- 3) Jakými obrazy je v básni zachycena podzimní příroda?
- 4) Napište rýmové schéma básně.
- 5) Jaké je dle vás vyznění básně?

ŘEŠENÍ:

TEXT 1:

- 1) Autor se vyznává své dívce. Pocity smutku, melancholie.
- 2) **Epiteta:** *duchaplný, otřepaném, všední...*, **metafora:** *i to by byl všední lov...* **inverze:** *dítě milé*
- 3) Intimní lyrika s prvky lyriky přírodní
- 4) **Duchaplný** – inteligentní, **háv** – šaty, oblečení, **ctnou** – čestná
- 5) **Psátí, dáti, věren, dosti**

TEXT 2:

- 1) Lyrika – přírodní, milostná, téma – podzim, loučení, nálada – tesklivá, smutná
- 2) **Apostrofa:** *sbohem, vy procházky pod zámkem*, **personifikace:** *srdce si posteskne*, **eufemismus:** *navždy usnul sousedův chlapec*, **přirovnání:** *puklý jak zvon*
- 3) Zrudlé šípky, rozpuklé šlupky ořechů, krvavé západy, vichřice
- 4) A,b,c,b
- 5) Smutek nad umíráním přírody, které podzim symbolizuje, smutek nad odcházející láskou.

Použité zdroje:

MACHAR, Josef Svatopluk. *Básně*. 1. vydání. Praha: Československý spisovatel, 1972. 248 s. 22-113-72

SOVA, Antonín. *Z mého kraje. Soucit a vzdor*. 1. vydání. Praha: Československý spisovatel, 1962. 264 s. D-08-20141

Pokud není uvedeno jinak, jsou použité objekty vlastní originální tvorbou autorky.